

IT-stuga och Lyssna till en bok

Ett samarbetsprojekt mellan Mötesplatser för personer med funktionsnedsättningar (Eskilstuna kommun) och Eskilstuna stadsbibliotek under våren 2020 - våren 2021.

1. Bakgrund

Den 28 mars 2019 anordnade Eskilstuna stadsbibliotek föreläsningen *Delaktighet genom informations- och kommunikationsteknik* med Camilla Ramsten som då var fil. dr. i socialt arbete vid Mälardalens högskola. Under föreläsningen berättade Camilla Ramsten om sin avhandling *Participation through ICT: – studies of the use and access to ICT for young adults with intellectual disability* (2018) och hennes forskning kring förutsättningar för användning av informations- och kommunikationsteknik bland unga vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. Hur ser förutsättningarna ut? Kan behoven tillgodoses? Resultatet visar bland annat att det saknas strategier för stöd när det gäller informations- och kommunikationsteknik inom kommunala organisationer. Personal inom omsorg kan därför inte alltid ge fullgott stöd åt sina brukare i dessa frågor.

Under samma tidsperiod ingick Eskilstuna stadsbibliotek i det nationella kompetenslyftet *Digitalt först med användaren i fokus* som var en satsning med syftet att höja den digitala kompetensen hos samtliga medborgare i samhället. I detta regeringsuppdrag var målet att höja folkbibliotekspersonalens kompetenser inom digital teknik, vilket i sin tur även skulle förbättra medborgarnas kunskaper och medvetenhet i dessa frågor (Kungliga biblioteket 2021). I och med den här *Digitalt först*-satsningen och Camilla Ramstens forskning väcktes en tanke om att Eskilstuna stadsbiblioteket skulle kunna vara ett stöd för personal och brukare när det gäller utbildning inom informations- och kommunikationsteknik.

2. Inledande arbete

Ett inledande arbete påbörjades där personal från Eskilstuna stadsbibliotek började kontakta redan etablerade samarbetspartners. Här återfanns bland annat Biblioteksutveckling Sörmland (regional biblioteksverksamhet) och Mötesplatser för personer med funktionsnedsättningar (hädanefter kallat *Mötesplatser*) som är en kommunal verksamhet som erbjuder sociala aktiviteter för vuxna med psykiska, intellektuella eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Dessutom kontaktades även boenden (LSS) och daglig verksamhet i kommunen. Först och främst ville vi på biblioteket undersöka om det fanns ett intresse hos personal och brukare av att få hjälp med frågor som rör digital teknik. Tanken var då att kunna erbjuda så kallade *MIK-stunder* (medie- och informationskunskaper) där personal från biblioteket åker till boenden och daglig verksamhet och ger stöd i digitala frågor om behov finns. En viktig del i detta arbete skulle vara att vi på biblioteket anpassade vårt stöd efter personalens och brukarnas önskemål och behov. Dessutom skulle det heller inte finnas något krav på deltagande. Alla skulle känna sig välkomna att delta med frågor och deltagandet skulle vara frivilligt.

Responsen från boenden och daglig verksamhet blev inte omfattande. Ljusglimten var att vi istället beslöt att fördjupa samarbetet med Mötesplatser vars mål, bland annat, är att verka för ökad delaktighet i samhället och att ordinarie kultur och fritidsutbud ska bli mer tillgängligt för personer med funktionsnedsättning ([facebook.com/motesplatsfunk](https://www.facebook.com/motesplatsfunk)). Vårt samarbete skulle

utgå ifrån den inledande idén om att biblioteket skulle bedriva uppsökande verksamhet när det gäller stöd i digitala frågor. Dessutom fanns här även ett önskemål om ett läsfrämjande inslag vilket resulterade i att vi beslöt att biblioteket skulle erbjuda både stöd i digitala frågor och högläsning med boktips.

3. Genomförande

Tillsammans med koordinatören för Mötesplatser bestämde vi att biblioteket skulle göra två besök i månaden, varav det ena behandlade digitala frågor och det andra högläsning och boktips. Besöken skulle ske i den nya lokal som Mötesplatser fått, kallad *Huset*. Dessa besök kom att benämnas som *IT-stuga* och *Lyssna till en bok* i det månatliga programbladet för Mötesplatser och varade under en timme.

Inför *IT-stugan* ville vi på biblioteket även ta med utrustning som både personal och besökare skulle få prova att använda. Det fanns redan en stationär dator i *Huset* samt wi-fi och några Ipads. Vår önskan var därmed att ta med två laptops och två Ipads om intresset för att prova olika enheter var stort. Tack vare det beviljade stödet från Svensk biblioteksforening kunde vi köpa in ny teknisk utrustning i form av Ipads. Laptops fanns redan inom bibliotekets organisation.

Inledningsvis besökte två ur bibliotekets personal *Huset* för att presentera sig och de aktiviteter som planerats. Detta var viktigt då alla skulle känna sig så trygga som möjligt med oss och med de nya aktiviteterna. Vi ville också berätta att detta var aktiviteter som skulle utgå ifrån besökarnas önskemål och behov och att det absolut inte fanns något tvång att delta. Det skulle kännas tryggt och kravlöst.

Därefter hann vi besöka *Huset* fyra gånger, två gånger med *IT-stuga* och två gånger med *Lyssna till en bok*, innan pandemin slog till. Under *IT-stugorna* uppkom främst frågor rörande mobiltelefoni och det visade sig vara svårt att hinna med att lösa alla frågor på plats, vilket gjorde att vi återkopplade via mejl eller telefon i efterhand. Huvudsaken var att besökarna fick hjälp i sina frågor. När det gäller *Lyssna till en bok* fick besökarna ta del av högläsning ur böcker som biblioteket tagit med sig samt möjlighet att diskutera det som lästs och ställa frågor kring det. Även detta var, som redan påpekats, helt frivilligt.

(På bilden: Bibliotekets personal på plats i *Huset*. Foto: Annia Carsemark.)

3.1 Ett annat slags samarbete

Våren 2020 kom att bli en vår vi alla säkert kommer att minnas. Det var då pandemin slog till på allvar. Många aktiviteter och arrangemang fick ställas för att minska risken för smittspridning, däribland bibliotekets samarbete med Mötesplatser. Under de rådande omständigheterna beslöt vi oss tillsammans för att ta en paus för att se hur pandemin och restriktionerna utvecklades under våren och sommaren 2020. När det stod klart att pandemin

var här för att stanna föddes nya idéer om hur vi kunde fortsätta vårt samarbete. Den här gången skulle det ske helt digitalt.

Av koordinatören på Mötesplatser fick vi på biblioteket nu förslaget om vi inte kunde göra korta instruktionsfilmer som fokuserade på IT-användning samt filmade boktips, som Mötesplatser sedan kunde distribuera via sin Facebook-sida under hösten 2020. Även de hade fått stänga sina fysiska mötesplatser och siktade nu istället på en digital mötesplats via Facebook. Det blev startskottet för ett nytt slags samarbete!

Från Mötesplatser fick vi inledningsvis en önskan om att göra filmer med boktips och IT-tips för mobil, padda och dator, till exempel hur man laddar upp en app. Filmerna skulle sedan delas på Mötesplatsers Facebook-sida en gång i månaden och det skulle även vara möjligt för de som såg filmerna att ställa frågor till oss på biblioteket via mejl.

4. Produktion

Mellan hösten 2020 och våren 2021 gjorde vi på biblioteket sammanlagt 15 filmer. De lades ut på vår Youtube-kanal och Mötesplatser delade sedan länkarna till filmerna på sin Facebook-sida. När det gäller instruktionsfilmerna med IT-tips, som gjordes med de nyinköpta Ipadsen, var tanken återigen att utforma dem utifrån Mötesplatsers önskemål. Några av filmerna är också inspirerade av bibliotekets e-tjänster och den digitala omställning som samhället genomgick i och med pandemin och den sociala distanseringen där fysiska möten skulle undvikas. Här följer en lista på de filmer som producerats:

Boktipsfilmer:

Eskilstuna stadsbibliotek boktipsar - Christoffer Carlssons "Brinn mig en sol".

<https://youtu.be/ljzHtacGILU>

Eskilstuna stadsbibliotek boktipsar - Johan Werkmästers "Det får duga med en katt".

https://youtu.be/alFID1_baHI

Eskilstuna stadsbibliotek boktipsar - Rachel Rhys "Hemligheter i Havanna".

<https://youtu.be/uclBbkqZ9VQ>

Eskilstuna stadsbibliotek boktipsar - Anna Hanssons "Grannen på våningen under".

https://youtu.be/uFS1Wy0de_M

Eskilstuna stadsbibliotek boktipsar - Kristina Agnérs "Var inte rädd för mörkret".

<https://youtu.be/04lsyELh6vU>

Eskilstuna stadsbibliotek boktipsar - Eli Åhman Owetz "Sköna Maj".

<https://youtu.be/gZwgVjm6lCg>

Eskilstuna stadsbibliotek boktipsar inför julen - Sara Molins "En önskad julklapp".

<https://youtu.be/tlbwUFiLTw0>

Eskilstuna stadsbibliotek boktipsar - Maria Frensborgs "De svarta glasögonen".

<https://youtu.be/lKjiboGGsU8>

Eskilstuna stadsbibliotek boktipsar - Tracy Rees "Amy Snow".

<https://youtu.be/OVY1R0sEdXY>

Eskilstuna stadsbibliotek boktipsar - Emma Donoghues "Fränder".

<https://youtu.be/5tve5J1jBZU>

Instruktionsfilmer IT:

Eskilstuna stadsbibliotek guidar: Hur du loggar in i ett Microsoft Teamsmöte som gäst på Ipad.

<https://youtu.be/piAZGHqafS4>

Eskilstuna stadsbibliotek guidar: Så här streamar du film med Cineasterna.

<https://youtu.be/u-nh0ptSeeE>

Eskilstuna stadsbibliotek guidar: Träffas digitalt - lär dig mer om appar för videosamtal.

<https://youtu.be/pO6JMeC0KDI>

Eskilstuna stadsbibliotek guidar: Tips på appar!

<https://youtu.be/3Dcyd0xGqSk>

Eskilstuna stadsbibliotek guidar: Hur laddar jag ner en app på min mobiltelefon?

https://youtu.be/vwbAaUrkY_c

5. Resultat

Enligt Ramstens (2018) forskning fanns det områden inom vård- och omsorgssektorn som saknade stöd och vägledning när det gällde arbetet med digitala verktyg. Därför var målet med detta projekt att biblioteket skulle erbjuda stöd som på sikt kanske kunde bidra till att minska den digitala klyftan i samhället.

I samarbetet med Mötesplatser träffade vi på biblioteket inledningsvis både brukare och personal och fick tillfälle att faktiskt svara på frågor rörande digital teknik, utifrån deras önskemål. När samarbetet sedan endast blev digitalt blev det väldigt svårt att uppfatta vilka som faktiskt tittade på våra filmer och om någon lärde sig något av dem eller valde böcker utifrån boktipsen.

Det vi kan mäta, är visningsstatistiken från Youtube, men vi kan fortfarande inte veta hur filmerna påverkade tittarna. Dessutom färgas statistiken av hur länge filmerna varit tillgängliga. I skrivandets stund har den första instruktionsfilmen (publicerad 2 oktober 2020) med IT-tips, *Eskilstuna stadsbibliotek guidar: Hur laddar jag ner en app på min mobiltelefon?* flest visningar (1 105 st). De övriga instruktionsfilmerna har ca 10-200 visningar. När det gäller boktipsfilmerna har även här en av de första, *Eskilstuna stadsbibliotek boktipsar - Emma Donoghues "Fränder"* (publicerad 26 oktober 2020) flest visningar (100 st). Övriga boktipsfilmer har ca 10-90 visningar.

6. Slutsats

Det har varit väldigt kul och lärorikt på många sätt. Vi på biblioteket har bland annat lärt oss att arbeta mer med instruktionsfilmer och digitala boktips, både tekniskt men även innehållsmässigt. Vi hoppas även att våra filmer har varit till någon form av hjälp och inspiration.

Men det är som sagt både svårt att mäta och avgöra utfallet när det gäller den digitaliserade delen projektet, eftersom vi inte vet hur filmerna påverkade tittarna. Har vi lyckats med att vara ett stöd när det gäller användning av digitala verktyg? Att mötas fysiskt och att vara ett stöd på plats är mycket enklare och roligare. Det ger direkt respons. Trots detta är vi mycket hoppfulla inför framtiden och tänker fortsätta detta samarbete. Vi börjar digitalt men hoppas

att vi sedan kan återgå till fysiska möten med IT-hjälp och högläsning. Fokus kommer fortfarande att vara deltagarnas önskemål och behov och det frivilliga deltagandet. Det är det viktigaste i vårt samarbete.

Louise Marchione, bibliotekarie inom digital delaktighet och tillgänglighet vid Eskilstuna stadsbibliotek.

Källor:

Kungliga biblioteket (2021). *Digitalt först med användaren i fokus 2018-2020*. (Slutredovisning). Stockholm: Kungliga biblioteket.
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kb:publ-77>

Mötesplatser för personer med funktionsnedsättningar (2021).
[facebook.com/motesplatsfunk](https://www.facebook.com/motesplatsfunk) 2021- 06-10

Ramsten, C. (2018). *Participation through ICT : – studies of the use and access to ICT for young adults with intellectual disability*. Diss. Västerås: Mälardalens Högskola.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mdh:diva-40735>